

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ

Збірник матеріалів

**XXVI підсумкової науково-практичної
конференції викладачів**

22 лютого 2024

Київ 2024

УДК 061.3(063)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАУКИ ТА ОСВІТИ: Збірник матеріалів XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ / За заг. ред. М.В. Трофименка. Київ: МДУ, 2024. 406 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 22.04.2024)

Редакційна колегія:

Голова Трофименко М.В., ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Члени редколегії Балабаниць А.В., доктор економічних наук, професор;
Безчотнікова С.В., доктор філологічних наук, професор;
Булатова О.В., доктор економічних наук, професор;
Задорожня-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, професор;
Іванець Т. М., голова Ради молодих вчених МДУ, кандидат політичних наук;
Константинова Ю. В., кандидат історичних наук, доцент;
Омельченко В.Я., доктор економічних наук, професор;
Павленко О.Г., доктор філологічних наук, професор;
Романцов В.М., доктор історичних наук, професор;
Сабадаш Ю. С., доктор культурології, професор;
Тарасенко Д. Л., доктор економічних наук, професор;
Толпежніков Р.О., доктор економічних наук, професор.

Збірник містить матеріали XXVI підсумкової науково-практичної конференції викладачів МДУ, яка відбулася 22 лютого 2024 року в Маріупольському державному університеті.

У матеріалах висвітлені актуальні проблеми розвитку міжнародних відносин та зовнішньої політики, філософії та соціології, історії, економіки та менеджменту, права, екології, кібербезпеки, документознавства, культурології, журналістики, філології, літературознавства, методики викладання, педагогіки та психології.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами науки та освіти.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

Петрова Ірина,
кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри інформаційної діяльності
Маріупольський державний університет

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА ЦИФРОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ

Цифровізація життєдіяльності українського суспільства поступовий та непростий процес, який відбувається в умовах складних політичних, економічних, соціальних процесів як всередині країни, так і в світі в цілому.

Каталізатором більш активного використання новітніх інформаційних технологій в українській освіті стали виклики, з якими Україна зіткнулась за останні десять років. З них, найбільш вразливими стали: анексія Криму та частини територій Донецької та Луганської областей, а по суті початок російсько-української війни у 2014 році, пандемією, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (COVID-19), повномасштабним вторгненням російських військ на територію України 24.02.2022. Понад три роки онлайн-навчання превалює над офлайн-навчанням. Використовуються різні інтернет-сервіси для проведення відео занять, системи управління навчанням для формування та/або вдосконалення цифрової компетентності і тих, хто навчається, і тих, хто навчає, власні інтернет-представництва закладів вищої освіти для дотримання прозорості, відкритості, популяризації результатів діяльності.

На рівні управління освітою в Україні на сьогодні діють Єдина Державна Електронна База з питань Освіти, Всеукраїнська школа онлайн, Національна електронна науково-інформаційна система (URIS), Програмно-апаратний комплекс «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту», Єдина міжвідомча інформаційна система щодо набору іноземних вступників до закладів вищої освіти України тощо. Також доступним є більш сорока сервісів, які допомагають отримувати освітні послуги дистанційно або онлайн, серед яких онлайн-звернення до освітнього омбудсмена, роз'яснення щодо дошкілля, інструменти для вчителів та директорів шкіл, сервіси для отримання довідок і апостилю, верифікації освітніх документів, відкриті дані про заклади освіти, кількість здобувачів освіти, ліцензовані спеціальності та професії. Розроблено та впроваджено освітній чат-бот @EducationUaBot як інформування про актуальний стан освітнього процесу в Україні і світі, що найбільш корисно вимушено переміщеним особам. За останні роки набрали популярності платформи онлайн-навчання, що є найбільш корисними для здобувачів вищої освіти. В межах підтримки освіти України в умовах повномасштабного вторгнення РФ за підтримки білорусі, Coursera, Udemy та edX пропонує своїм користувачам

тисячі безкоштовних онлайн-курсів з різних дисциплін, у разі успішного закінчення яких користувач отримує сертифікат про проходження курсу [4].

Важливе значення мають цифрові платформи, які за мету ставлять не втратити зв'язок з українськими громадянами в аспекті отримання української освіти, які залишилися на тимчасово окупованих територіях, які сьогодні перебувають за кордоном. Дати їм можливість реалізувати себе, свої освітні потреби. Перші курси розробляються після 2014 року. Так, у 2017 році Маріупольський державний університет спільно з Донецьким обласним інститутом післядипломної освіти, Маріупольським НМЦ за підтримки Міністерства закордонних справ Литовської Республіки, Посольства Литви в Україні, Міністерства освіти і науки України та організації «Lithuanian Development Cooperation» реалізує проєкт «Дистанційне навчання українознавчих курсів для учнів з тимчасово окупованих територій» [3]. Сьогодні, на жаль, кількість переміщених осіб збільшилась і немала їх кількість знаходиться за межами України. Тож попит значно збільшився. Українцям запропонована платформа «Доступна освіта» [2].

Як ми вже зауважили цифровізація освітнього процесу, системи управління освітою безпосередньо впливає на підвищення рівня сформованості цифрової компетентності конкретного суб'єкта. Одночасно набуває популярності і сама цифрова освіта, особливо спрямована на категорії громадян, які вже мають вищу освіту або не мають на меті вступ до закладу вищої освіти. Проте, вони ставлять за ціль формування цифрової компетентності. В цьому напрямі активну позицію займає Міністерство цифрової трансформації України.

Створена у 2020 році, оновлена після 24.02.2022 платформа «Дія. Освіта» [1] зосереджена на цифровій грамотності та цифрових навичках. За категоріями споживачів платформа позиціонує себе як веб-простір «для всіх». За цим вкладенням контент платформи розподіляється за форматом, призначенням, професією, темами. Відповідно формату контент платформи містить освітні серіали, тести, симулятори, гайди, вебінари, подкасти, події. В умовах війни акцент робиться на освітніх серіалах, тематикою яких є інформаційна гігієна, кібергігієна, медіаграмотність, кібершахрайство, безпека дітей в інтернеті, розпізнавання фейкової інформації тощо. Але не обмежується тільки цією тематикою. Певна частина контенту присвячена актуальним питанням та проблемам української освіти.

Цифровізація освіти та популяризація цифрової освіти взаємопов'язані процеси, одним з результатів яких є формування цифрової компетентності. На нашу думку, онлайн навчання та дистанційна робота не повинні замінити «живе» навчальне спілкування та «живу» професійну комунікацію. Але, це сьогодні для українців є певним засобом, щоб протистояти важкими викликам, які впливають на розвиток української освіти.

Література

1. Дія. Освіта. URL: <https://osvita.diia.gov.ua> (дата звернення: 14.11.2023).
2. Доступна освіта. URL: <https://dostupnaosvita.com.ua> (дата звернення: 17.11.2023).
3. Новини. Веб-сайт Маріупольського державного університету. URL: https://old.mu.edu.ua/news/u_mdu_pidveli_pidsumki_proektu_z_rozrobki_ukrajinoznavchikh_kurs_iv_dlja_uchniv_na_nepidkontrolnij_ukrajini_teritoriji/2017-10-26-2080 (дата звернення: 20.11.2023).
4. Цифрова трансформація освіти і наук. Веб-сайт Міністерства науки і освіти України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/cifrova-transformaciya-osviti-ta-nauki> (дата звернення: 11.11.2023).

Федотова Оксана,
доктор історичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри інформаційної діяльності
Маріупольський державний університет

НИЩЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КНИГИ ОКУПАЦІЙНИМИ ВІЙСЬКАМИ РФ В ХОДІ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Книга як зразок духовної культури українського народу історично неодноразово ставала об'єктом реакційного впливу та заборон. У різні часи Російська імперія усіяло намагалася зрусифікувати українців, переписати історію, знищити культуру, мову, друковане слово. Надалі означені тенденції були підхоплені та розвинуті більшовицькою владою у вигляді нових форм і методів ідеологічного контролю.

Нового прояву антиукраїнська політика набула із початком повномасштабної російсько-української війни, внаслідок чого бібліотечні установи та їх фонди опинилися на окупованих територіях. Російськими «визволителями» було запроваджено вилучення та нищення української книги у бібліотеках Луганської, Донецької та інших областей. За інформацією маріупольської міськради, із загальної кількості видань бібліотечного фонду Маріуполя (налічував до повномасштабної агресії 360 тис. одиниць зберігання), не менш половини творів згоріли під час масованих обстрілів чи були знищені або вивезені на підставі їх віднесення до категорії екстремістських матеріалів (йдеться про книги, видані в Україні протягом 1994–2021 рр.) [10]. Внаслідок воєнних дій руйнування або суттєвого